

სალომე ნიკლაური*

სასამართლოს მიერ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის მიგანხილვითი უფასება

I. შესავალი

ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირების ინსტიტუტს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს. ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში მესამე პირების მონაწილეობის საკითხი სპეციფიკური მახასიათებლებით გამოირჩევა, რასაც ნაწილობრივ ინკვიზიციურობის პრინციპიც განაპირობებს.¹ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის მიზნები, რომელთა მიღწევასაც მესამე პირების ადმინისტრაციულ პროცესში მონაწილეობა ემსახურება: მესამე პირთა სამართლებრივი ინტერესის დაცვა, საქმის ყოველმხრივი განხილვა, პროცესის ეკონომიურობა და სამართლებრივი უზრუნველყოფა.² ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ფარგლებში ხშირია შემთხვევები, როდესაც საქმეში როგორც სავალდებულო,³ ისე არასავალდებულო მესამე პირად⁴ ადმინისტრაციული ორგანოს ჩაბმა ხდება. აღნიშნულ შემთხვევაში სასამართლო, მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე ან თვითინიციატივით, საქმეში მესამე პირად რთავს ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელსაც შესაძლოა იმდენად უმნიშვნელო კავშირი ჰქონდეს საქმესთან მიმართებით, რომ სრულებით არ ამართლებდეს საქმეში მისი საპროცესო სტატუსით მონაწილეობის

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის სამდივნოს მოსამართლის თანაშემწე (პირველი კატეგორიის უფროსი სპეციალისტი). orcid.org/0000-0002-8334-5228.

¹ ლილუაშვილი თ., ლილუაშვილი გ., ხრუსტალი ვ., ძლიერიშვილი ზ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, I ნაწ., თბილისი, 2014, 80.

² კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურავა პ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008, 231.

³ მაგ. იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 23 სექტემბრის N3/5979-20 განჩინება

⁴ მაგ. იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 17 ივნისის N3/3614-21 განჩინება

მიზანს. ხშირ შემთხვევაში სასამართლო არ განმარტავს,⁵ თუ რის საფუძველზე ჩააბა მან საქმეში ადმინისტრაციული ორგანო მესამე პირის სტატუსით.

ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმა გარკვეულ შემთხვევებში არამიზნობრივი და დაუსაბუთებელია, რაც, საბოლოო ჯამში, აფერხებს საქმის ეფექტიანად განხილვას, წარმოშობს დამატებით ხარჯებს, აჭიანურებს პროცესის მსვლელობას და აზარალებს მხარეებს. არსებული პრაქტიკის სწორად შეფასების შემთხვევაში, შესაძლოა განზოგადდეს მიდგომა, რომელიც ერთმანეთისგან გამიჯნავს მესამე პირის ჩაბმისა და სასამართლოს მხრიდან საქმისათვის არსებული სხვა ინტერესის არსებობას, რაც აღნიშნულ პრობლემას შეამცირებს და სასამართლო წარმოებას მეტად ეფექტიანს გახდის.

II. მესამე პირის ჩაბმის სტანდარტი ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში

ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა საქმეში მოწვევის მაღალი მნიშვნელობა მისი დანიშნულებიდან და ფუნქციიდან გამომდინარეობს. კერძოდ, მიჩნეულია, რომ მესამე პირების ინსტიტუტი პირის სუბიექტური და სამართლებრივი უფლების დაცვისა და რეალიზაციების მექანიზმია.⁶ ადმინისტრაციულ პროცესში ხშირად იჭრება მესამე პირთა სუბიექტური ინტერესები.⁷ აქედან გამომდინარე, ადმინისტრაციული სამართლის ნორმებით შემუშავდა „სუბიექტური საჯარო უფლებების“ ცნება,⁸ რომელიც მათ საშუალებას აძლევს, დაიცვან თავიანთი კერძო ინტერესები და მათი რეალიზება მოახდინონ ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში.⁹ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი არ აკონკრეტებს იმ ინტერესის სახეს, რომელიც პირს პროცესში ჩართვისათვის უნდა ჰქონდეს, მით უმეტეს, განსაზღვრული არ არის, ეს ინტერესი ქონებრივი უნდა იყოს თუ სამართლებრივი¹⁰.

⁵ მუთჰორსტი ო., სამართალმცოდნეობის საფუძვლები, დ. მაისურაძის თარგმანი, თბილისი, 2019, 99.

⁶ ვაჩაძე მ., თოდრია ი., ტურავა პ., ნკეპლაძე ნ., საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარი, თბილისი, 2005, 63.

⁷ Alder J., *General Principles of Constitutional and Administrative Law*, 4th Ed., Palgrave, 2002, 405.

⁸ კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურაბა ვ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008, 231.

⁹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2016 წლის 29 ივლისის N3/ზ-620-16 განჩინება.

¹⁰ კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურაბა ვ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008, 235.

ადმინისტრაციული კანონმდებლობა განასხვავებს მესამე პირთა სავალდებულო და არასავალდებულო ჩართვას, მათ სხვადასხვა ფუნქცია, უფლება-მოვალეობები და მიზანი აქვთ¹¹. მათ შორის არსებითი განსხვავება ისაა, რომ ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა მარტივი წესით ჩაბმა სასამართლოს შესაფასებელია, ხოლო სავალდებულო ჩაბმის საკითხი კანონით განსაზღვრული არსებითი ვალდებულებაა კონკრეტულ გარემოებათა არსებობის შემთხვევაში.¹² საყურადღებოა, რომ ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა არასავალდებულო (მარტივი) ჩაბმისას გადამწყვეტია მესამე პირთა სამართლებრივი ინტერესი, ხოლო, რაც შეეხება მესამე პირთა სავალდებულო (აუცილებელ) ჩაბმას, ამ შემთხვევაში სამართლებრივ ინტერესთან ერთად მნიშვნელოვანია ისიც, რომ სასამართლოს გადანყვეტილებით მესამე პირთა უფლებები და მოვალეობები შეიძლება განისაზღვროს.¹³

მესამე პირის სამართლებრივი დაცვა ხდება მაშინ, როდესაც მის ინტერესს რაიმე ფორმით შეიძლება შეეხოს სასამართლოს საბოლოო გადანყვეტილება. მართალია, თავდაპირველად იგი არ არის მხარე დაწყებულ პროცესში, მაგრამ არის მონაწილე სამართლებრივი ურთიერთობისა, რაზედაც სასამართლოში მიმდინარეობს დავა. ამდენად, აუცილებელია, უზრუნველყოფილი იყოს სასამართლო სხდომაზე ამ პირთა მონაწილეობაც.¹⁴ შესაბამისად, საქმეში მესამე პირის მონაწილეობა უნდა მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა აუცილებელია მხარეთა ინტერესის დაცვა.

1. არასავალდებულო მესამე პირი

არასავალდებულო მესამე პირად მონაწილესას საქმე ეხება მესამე პირს, რომლის საქმეში მონაწილეობის განსაზღვრა დამოკიდებულია სასამართლოს უფლებაზე და არა ვალდებულებაზე. სასკ-ის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილის შინაარსიდან გამომდინარე, ნათლად იკვეთება, რომ სასამართლო უფლებამოსილია ადმინისტრაციული ორგანო მოიწვიოს საქმეში მესამე პირად, თუ მიიჩნევს, რომ საბოლოო გადანყვეტილება შეიძლება შეეხოს მის ინტერესს. აღნიშნული-

¹¹ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილები.

¹² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადანყვეტილებანი ადმინისტრაციულ საქმეებზე, N12, თბილისი, 2018, 8-9.

¹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 20 სექტემბრის Nზს-585-585(კს-18) განჩინება.

¹⁴ კოპალეიშვილი მ., ტურავა პ., ხარშილაძე ი., ლორია ხ., გვარამაძე თ., ღვამიჩავა თ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2018, 197.

დან გამომდინარე, ამ ნორმის გამოყენებისას სასამართლომ ზუსტად უნდა განსაზღვროს საქმეში მესამე პირად მოწვევის სტანდარტი, მით უმეტეს, როდესაც საქმე ეხება ადმინისტრაციულ ორგანოს. არასავალდებულო მესამე პირის ჩაბმისას სასამართლოს აქვს ფართო დისკრეცია, თავადვე განსაზღვროს მესამე პირად ჩაბმის მიზანი¹⁵.

ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმისას ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს სასამართლოს ინტერესი და ადმინისტრაციული ორგანოს ინტერესი. ზოგიერთ შემთხვევაში შესაძლოა საქმე მართლაც ეხებოდეს მხარის სამართლებრივ ინტერესს, მაგალითად, სახელმწიფოსათვის ზიანის ანაზღაურების საკითხის განხილვისას საქმეში არასავალდებულო მესამე პირად საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო მოიწვევა¹⁶. ასეთ შემთხვევაში სასამართლო განმარტავს, რომ აღსრულების მიზნებისთვის საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს გარკვეული შემხებლობა აქვს საქმესთან, რადგან მოსარჩელისათვის თანხის გადახდა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან უნდა მოხდეს.¹⁷ მსგავსია, როდესაც სასამართლოში დავა მიმდინარეობს საცხოვრებელი ფართის გადაცემის მოთხოვნით. კონკრეტულ შემთხვევაში სასამართლო აფასებს და რთავს მესამე პირად იმ ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომლის ინტერესსაც შეიძლება შეეხოს გადაწყვეტილების მიღება (მაგ., ცნობები მოსარჩელის საცხოვრებელ ადგილთან დაკავშირებით¹⁸). ასეთ შემთხვევებში სასამართლო განჩინებებით განმარტებულია, თუ რის საფუძველზე ჩააბა მან საქმეში ადმინისტრაციული ორგანოები მესამე პირად.

სასამართლო პრაქტიკიდან საინტერესოა შემთხვევა, როდესაც საქმის ინტერესი შეიძლება შეეხოს კონკრეტულ ადმინისტრაციულ ორგანოს და არა ადმინისტრაციულ ორგანოს თანამდებობის პირს. სასამართლომ განმარტა, რომ დავა შეიძლება შეხებოდა ადმინისტრაციულ ორგანოს და არა მის წარმომადგენელ უფლებამოსილ პირს, ამიტომ საქმეში არასავალდებულო მესამე პირად ჩააბა გამგეობა, ხოლო გამგეობის რწმუნებულს უარი უთხრა მესამე პირად ჩაბმაზე.¹⁹ ამასთან, მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციული ორგანოს არასავა-

¹⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 1 ოქტომბრის N3/6045-20 განჩინება.

¹⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 17 ივნისის N3/3614-21 განჩინება.

¹⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 25 მარტის N3/2077-19 განჩინება.

¹⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 14 ივნისის N3/1627-18 განჩინება.

¹⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 08 ივლისის N3/3047-16 განჩინება.

ლდებულო მესამე პირად ჩაბმისა და ჩაბმაზე უარის თქმის სამართლებრივი შედეგები. კერძოდ, არასავალდებულო მესამე პირად ჩაბმის შესახებ განჩინება არ საჩივრდება²⁰, ხოლო მესამე პირად ჩაბმაზე უარის თქმის შესახებ განჩინებაზე დასაშვებია კერძო საჩივარი²¹.

არასავალდებულო მესამე პირის მონვევისას, ადმინისტრაციული ორგანოს საქმესთან კავშირის დადგენა (რამდენადაც კანონი არ აკონკრეტებს, თუ რა შემთხვევაში შეიძლება შეეხოს სასამართლოს გადაწყვეტილება მესამე პირთა ინტერესს) სასამართლოს შეფასების საგანია. თავისი დისკრეციის ფარგლებში სასამართლომ განჩინებით უნდა განმარტოს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად მონვევის საჭიროება ან მის ჩაბმაზე უარი. აღნიშნულს ამყარებს ისიც, რომ არასავალდებულო მესამე პირის ინსტიტუტი სასამართლოს შეფასებისას არ უნდა იქნეს გამოყენებული სხვა მიზნებისათვის, როგორცაა, მტკიცებულებათა მოპოვება, სპეციალისტის დაკითხვა და სხვ. არსებული დავა რეალურად უნდა ეხებოდეს პროცესში მონაწილე პირთა და ადმინისტრაციული ორგანოს ინტერესს. შეფასების მხრივ, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ, როგორც წესი, რთულია ადმინისტრაციული ორგანოს არასავალდებულო პირად მონვევისას ერთმანეთისგან ცალსახა გამიჯვნა,²² მას ნამდვილად შეიძლება ჰქონდეს რაიმე ინტერესი, თუ აღნიშნული უფრო მეტად გამოხატავს სასამართლოს მხრიდან მტკიცებულებათა შეგროვების ინტერესს. როგორც გამოიკვეთა, არასავალდებულო მესამე პირის ინსტიტუტის მთავარი არსი ის არის, რომ იგი შეიძლება დაინტერესებული იყოს საბოლოო შედეგით, კერძოდ, კი არ შეუცვლის მას არსებითად რაიმეს – სუბიექტურ ინტერესს, არამედ შესაძლოა დაევალოს პოზიციის წარმოდგენა, ინფორმაციის გაზიარება ან ფორმალურად სხდომაში მონაწილეობის მიღება. სწორედ ამიტომ, რომ არასავალდებულო მესამე პირს არ გააჩნია არსებითი საპროცესო უფლება, მაგ., მესამე პირად ჩაბმის შესახებ სასამართლოს განჩინების გასაჩივრების უფლება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, როდესაც საქმე ეხება ადმინისტრაციული ორგანოს არასავალდებულო მესამე პირად ჩაბმას, უმნიშვნელოვანესია, მისი ჩაბმის სტანდარტი განისაზღვროს არა მხოლოდ ფორმალური დასაშვებობით, არამედ იმ კრიტერიუმით, რომ ეს მის ინტერესსაც აუცილებლად ეხებოდეს. ამასთან, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ იმ შემთხვევაში,

²⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 05 მარტის N3/4633-14 განჩინება.

²¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 27 სექტემბრის N3/6667-18 განჩინება.

²² რადუხი გ., სამართლის ფილოსოფიის ხუთი წუთი, დ. გეგენავას თარგმანი, ჟურნ. „სარჩევი“, N1-2(3-4), 2012, 248.

თუ სასამართლო არ ჩააბამს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად, ამით შეიძლება არასავალდებულო მესამე პირის ინსტიტუტის მთავარი პრინციპი დაირღვეს.²³ ამდენად, პირის საპროცესო უფლების დადგენასა და მის ფორმალურ მონაწილეობას შორის ზღვარი სასამართლოს შესაფასებელია და სწორედ ამიტომაც მნიშვნელოვანია კონკრეტულ საქმესთან დაკავშირებული გარემოებების სწორად შეფასება.

2. სავალდებულო მესამე პირი

საქმეში სავალდებულო მესამე პირის მონაწილეობის უფლება გაცილებით პრაქტიკული შესაფასებელია, რამდენადაც კანონმდებლობაში არსებული დათქმიდან გამომდინარე, სასამართლოს გადაწყვეტილება აუცილებლად უნდა ეხებოდეს მის სამართლებრივ ინტერესებს.²⁴ მნიშვნელოვანია ისიც, რომ საქმეში სავალდებულო მესამე პირის სტატუსის მატარებელი ადმინისტრაციული ორგანო დაახლოებულია მოსარჩელისა და მოპასუხის უფლებებთან. ამდენად, მესამე პირის სხდომაზე მონაწილეობა და მისი პოზიცია შესაძლოა საქმისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობის იყოს.²⁵ ამიტომაც სასამართლო ასაბუთებს, რის საფუძველზე გადაწყვიტა კონკრეტული ადმინისტრაციული ორგანოს საქმეში მესამე პირად მოწვევა. განჩინებაში უნდა განიმარტოს ის საფუძვლები, რომლებიც ნათელს მოჰყვენს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად სავალდებულო მონაწილეობას. ევროსასამართლოს განმარტებით, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება მოითხოვს, რომ მომჩივნებს ჰქონდეთ სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება, რომელიც შესაძლებლობას მისცემს, დაიცვან საკუთარი სამოქალაქო უფლებები.²⁶ კონკრეტულ შემთხვევაში მესამე პირის სამართლებრივი უფლებების დაცვის საშუალება სასამართლოს განჩინება, რომელშიც ჩამოყალიბებული იქნება სასამართლოს პოზიცია. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლოს მიერ მითითებული გადა-

²³ გეგენავა დ., კონსტიტუციის განმარტება და მასთან დაკავშირებული ზოგიერთი პოლიტიკურ-სამართლებრივი ასპექტი, *ჟურნ. „თანამედროვე სამართლის მიმოხილვა“*, N1, 2013, 107, იხ. ციტირება: Troper M., *Constitutional Interpretation*, *Israel Law Review*, N39, 2006, 47.

²⁴ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მეორე ნაწილი.

²⁵ ვაჩაძე მ., თოდრია ი., ტურავა პ., ნეკუპლაძე ნ., საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარი, თბილისი, 2005, 66.

²⁶ *Běleš and Others v. the Czech Republic* [ECtHR], App. No. 47273/99, 12 November 2002, par. 49.

წყვეტილების მიღების საფუძვლები მხარეს უნდა აძლევდეს შესაძლებლობას, გასაჩივრების უფლება ეფექტიანად გამოიყენოს.²⁷ სავალდებულო მესამე პირად ჩაბმისას პირს უფლება აქვს მისი მესამე პირად ჩაბმის მართლზომიერებასთან დაკავშირებით იდავოს სააპელაციო სასამართლოში. შესაძლოა, საქმის ერთობლივი გარემოებები ქმნიდეს დასაბუთებულ ვარაუდს, რომ სასამართლოს მხრიდან გამართლებული იყო ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმა, თუმცა ამგვარი მიდგომით აზრი ეკარგება სავალდებულო მესამე პირად ჩაბმის შესახებ განჩინების კერძო საჩივრით გასაჩივრების მიზანს, განსხვავებით არასავალდებულო მესამე პირად ჩაბმის გასაჩივრების წესისაგან.

სასამართლოს წარმოებაში არსებულ ადმინისტრაციულ დავაში, რომლის დავის საგანი იყო მოსარჩელის სამსახურში აღდგენა, სასამართლომ სავალდებულო მესამე პირად ჩააბა ადმინისტრაციული ორგანო – საქართველოს სასაზღვრო პოლიცია და განმარტა, რომ სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, მისი სამსახურში აღდგენა მოხდებოდა სასაზღვრო პოლიციაში, ამდენად, ზემოაღნიშნული საქმის ინტერესები აუცილებლად შეეხებოდა მითითებულ ადმინისტრაციულ ორგანოს.²⁸ განსახილველ დავაში მესამე პირი არ ეთანხმებოდა მოსარჩელის მოთხოვნას, თუმცა სადავოდ არ გაუხდია საქმეში მესამე პირის სტატუსით მონაწილეობა.²⁹ დიპლომის ნამდვილობის დადასტურებასთან დაკავშირებულ საქმეში სასამართლომ მიიჩნია, რომ სავალდებულო მესამე პირად უნდა მოეწვია საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის აკადემია.³⁰ სასამართლოს განჩინებაში არ იყო დასაბუთებული, რატომ განსაზღვრა მოსამართლემ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის აკადემია სავალდებულო მესამე პირის სტატუსით, თუმცა, დავის არსიდან გამომდინარე, ივარაუდება, რომ დიპლომი, რომლის ნამდვილობის დადასტურებასაც ითხოვდა მოსარჩელე, გაცემული იყო საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის აკადემიის მიერ, ხოლო თუ სასამართლო არ დააკმაყოფილებდა სარჩელს, დიპლომი ფაქტობრივად თავის ფუნქციას ვერ შეასრულებდა. კონკრეტულ შემთხვევაში, სასამართლო არ განმარტავს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საჭიროებას, თუ რატომ გადაწყვიტა, რომ საერთო გადა-

²⁷ Hirvisaari v. Finland [ECTHR], App. No. 49684/99, 27 September, par. 30.

²⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 28 ივნისის N3/2808-18 განჩინება.

²⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 17 სექტემბრის N3/2808-18 გადაწყვეტილება.

³⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 23 სექტემბრის N3/5979-20 განჩინება.

წყვეტილების გამოტანა მესამე პირის მონაწილეობით იყო აუცილებელი; ასევე, რა მხრივ უკავშირდებოდა მესამე პირის ინტერესს მითითებული საპროცესო სტატუსით საქმეში მონაწილეობა. განჩინების შინაარსიდან ივარაუდება საქმეში პოლიციის აკადემიის მესამე პირად ჩაბმის აუცილებლობა. ასევე, საინტერესოა თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინება, რომლითაც აღსრულების ეროვნულ ბიუროსთან დავაში, რომელიც ეხებოდა სააღსრულებო ფურცლის გაუქმებას, სასამართლომ სავალდებულო მესამე პირად ჩართო საქართველოს გენერალური პროკურატურა, თუმცა მიზეზები არ განუმარტავს.³¹ ასეთ შემთხვევაში ვარაუდის დონეზეც კი შეუძლებელია მიხვედრა, რა მხრივ შეიძლება საბოლოო გადაწყვეტილება ეხებოდეს აღნიშნულ დავაში მესამე პირის (საქართველოს გენერალური პროკურატურის) ინტერესს. გასათვალისწინებელია, რომ საქმის ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, დავა შესაძლოა ნამდვილად ეხებოდეს საქართველოს პროკურატურის ინტერესს, თუმცა სასამართლოს განჩინებით ეს ფაქტი არ იკვეთება.

სავალდებულო მესამე პირად ადმინისტრაციული ორგანოს ჩაბმასთან დაკავშირებულ პრაქტიკაში გამოიკვეთა სასამართლოს არაერთგვაროვანი მიდგომა – თავისი დისკრეციის ფარგლებში როგორ განმარტავს სავალდებულო მესამე პირის მონვევის არსს. განსხვავებული მიდგომა ინვესს გაუგებრობას,³² რადგან ხშირად რთულია გაირკვეს, თუ რა ფაქტობრივ საფუძვლებზე დაყრდნობით ასაბუთებს სასამართლო განჩინებაში მესამე პირის ჩაბმის აუცილებლობას. ხშირად სასამართლოს განჩინებაში არ იკვეთება სავალდებულო მესამე პირთა მონვევის მიზნობრიობა, ანუ რის საფუძველზე მიიჩნია სასამართლომ საჭიროდ მესამე პირის მონვევა, რა ფორმით ეხება ეს მესამე პირის სამართლებრივ ინტერესს. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ თუ სასამართლომ არ მოიწვია პროცესში მონაწილე ყველა პირი, მესამე პირს სასამართლოში არსებული დავის შესახებ არ აცნობა, ეს პირობა გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძველია.³³ აღნიშნული სრულებითაც არ ნიშნავს, რომ თავის დაზღვევის მიზნით, ყველა შემთხვევაში საქმეში ადმინისტრაციული ორგანო მესამე პირად ჩაებას. თუ საქმე რეალურად ეხება მის ინტერესს, მაშინ სასამართლო ვალდებულია დაასაბუთოს, თუ რა მხრივ, განმარტოს მიზანი და საბოლოო შედეგის დადგომის კვე-

³¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 25 თებერვლის N3/3928-20 განჩინება.

³² გეგენავა დ., კონსტიტუციის განმარტება და მასთან დაკავშირებული ზოგიერი პოლიტიკურ-სამართლებრივი ასპექტი, ჟურნ. „თანამედროვე სამართლის მიმოხილვა“, N1, 2013, 107, იხ. ციტირება: Sunstein C. R., Six Theses on Interpretation, Constitutional Commentary, Vol. 6, 1989, 95.

³³ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლი.

თა მესამე პირთა ინტერესის გათვალისწინებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ეს ინვესტორს გაურკვევლობას, ხოლო ადმინისტრაციული ორგანო იძულებული ხდება გაილოს დამატებითი ძალისხმევა, კერძო საჩივრის გზით დაასაბუთოს საქმეში მისი არამართებული მონაწილეობა.

III. დისკრეციული უფლებამოსილების გამოყენების ფარგლები

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმისას სასამართლო არ უნდა გასცდეს დისკრეციული უფლებამოსილების გამოყენების ძირითად მიზანს – დაიცვას ბალანსი მხარეთა შორის სამართლებრივი უფლებების უზრუნველყოფისათვის.³⁴ მას სწორედ ამიტომ აქვს მინიჭებული ფართო დისკრეციული უფლებამოსილება,³⁵ გადაწყვიტოს საქმეში მესამე პირთა მონაწილეობის საკითხი. მოსარჩელის და მოპასუხის საპროცესო სტატუსისგან განსხვავებით, მესამე პირად ჩაბმის განსაზღვრა მხოლოდ სასამართლოს თანხმობისა და შესაბამისი განჩინების გამოცემის საფუძველზეა შესაძლებელი.³⁶

ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირთა მონაწილეობა, ერთი მხრივ, სასამართლოს მხრიდან საქმის ყოველმხრივი განხილვისა და მესამე პირთა სამართლებრივი ინტერესების დაცვას უზრუნველყოფს, ხოლო, მეორე მხრივ, მიზნად ისახავს სამართლებრივ უზრუნველყოფასა და პროცესის ეკონომიურობის შენარჩუნებას. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ საქმეში არასავალდებულო მესამე პირის მონაწილეობის შემთხვევაში, პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული განჩინება არ საჩივრდება,³⁷ ხოლო სავალდებულო მესამე პირად მონაწილეობის შემთხვევაში – შეიძლება გასაჩივრდეს მხოლოდ თავად მონაწილე პირის მიერ.³⁸ ამდენად, მესამე პირად ჩასაბმელი პირის სტატუსის განსაზღვრა სასამართლოს პრეროგატივაა.³⁹ არასავალდებულო ფორმით საქმეში ჩაბმული მესამე პირი მოკლებუ-

³⁴ Tsintsadze K., *The Third Person Institute and Brief Review of the Gaps in the Administrative and Civil Procedural Law of Georgia Regarding This Institute*, *European Scientific Journal*, Vol.13, No.28, 2017, 57.

³⁵ Stott D., Felix A., *Principles of Administrative Law*, Cavendish Publishing, 1997, 64.

³⁶ ტურავა პ., ზოგადი ადმინისტრაციული სამართალი, მე-3 გამოცემა, თბილისი, 2020, 86.

³⁷ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მე-4 ნაწილი.

³⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 24 ივნისის N3/7282-18 განჩინება.

³⁹ გეგენავა დ., კონსტიტუციის განმარტება და მასთან დაკავშირებული ზოგიერი პოლიტიკურ-სამართლებრივი ასპექტი, ჟურნ. „თანამედროვე სამართლის მიმოხილვა“, N1,

ლია შესაძლებლობას, სადავოდ გახადოს სასამართლოს მიერ მისი სტატუსის განსაზღვრის კანონიერება და გასაჩივრების გზით მოითხოვოს სტატუსის შეცვლა. საგულისხმოა ის შემთხვევაც, რომ საქმეში მონაწილე მესამე პირის საპროცესოსამართლებრივი უფლებებისა და ვალდებულებების მოცულობის განსაზღვრა სწორედ მესამე პირად ჩაბმის ფორმას უკავშირდება. მარტივი ფორმით ჩაბმულ მესამე პირს არ შეუძლია მისი მესამე პირად ჩაბმის შესახებ განჩინება კერძო საჩივრით გაასაჩივროს. პირველი ინსტანციის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებასთან ერთად გასაჩივრების შემდეგ ზემდგომ სასამართლოს ეკისრება ვალდებულება, ასეთი მესამე პირის მიერ წარდგენილი სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის შემონმებისას გაითვალისწინოს როგორც მისი სტატუსი საქმეში, ისე შეამონმოს ქვედა ინსტანციის სასამართლოს მიერ აღნიშნული მესამე პირის მარტივი ფორმით ჩაბმის მართლზომიერებაც.⁴⁰ საქმის ზემდგომ ინსტანციაში გადაგზავნამდე, ადმინისტრაციული ორგანო იძულებულია მონაწილეობა მიიღოს საპროცესო მოქმედებებში, ხოლო განჩინების გასაჩივრების შესაძლებლობა საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ აქვს, რაც მესამე პირს ამ მიზნით დავის გაგრძელების აზრს უკარგავს. ზემდგომი ინსტანციის მიერ ადმინისტრაციული ორგანოს არასავალდებულო პირად მოწვევის არამართებულობის დადგენა არსებით გავლენას ვერ მოახდენს გადაწყვეტილებაზე, თუმცა მესამე პირის მხრიდან განეული რესურსი აუნაზღაურებელი დარჩება. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ადმინისტრაციულსამართლებრივ ურთიერთობებში ადმინისტრაციულ ორგანოს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს,⁴¹ მისი განსაკუთრებული როლი ადმინისტრაციულ წარმოებაში გამოხატება. მან, როგორც საჯარო ინტერესების გამტარებელმა, უნდა გაითვალისწინოს, როგორც საჯარო ინტერესები, ისე პროცესში მონაწილე პირთა კერძო ინტერესებიც.⁴² ამდენად, სასამართლოს მიერ საქმეში მესამე პირის სტატუსით ადმინისტრაციული ორგანოს არასწორად ჩაბმა გამოიწვევს მათ ზედმეტად გადატვირთვას და არაფრის მომცემ შედეგს.

2013, 107, იხ. ციტირება: Ntaba Z.J.V., *Constitutional Interpretation: Judicial Activism or Restraint*, *European Journal of Law Reform*, Vol. X, no. 2, 2008, 251-252

⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 20 სექტემბრის №3-585-585(კს-18) განჩინება.

⁴¹ ჯორბენაძე ს., არაუფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი (თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2013 წლის 28 თებერვლის №3/3804-12 გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით), *ჟურნ. „ადმინისტრაციული სამართალი“*, N2, 2016, 105.

⁴² თორაძე დ., საჯარო უფლებამოსილების განხორციელებისას დამდგარი პასუხისმგებლობა სხვა პირთა მიმართ, თბილისი, 2019, 78. იხ. ციტირება: Breuer DVBI 1986, 854.

დისკრეციული უფლებამოსილება არ გულისხმობს მხოლოდ უფლების ალტერნატიულ გამოყენებას.⁴³ როდესაც საქმე ეხება სასამართლოს დისკრეციას, მისი მთავარი მიზანია ბალანსის დაცვა, რომ პირის უფლებები და ინტერესები დაუზღუდავად არ შეიზღუდოს.⁴⁴ დისკრეციის არსი ის არის, რომ იგი შეზღუდულია და შესაბამისად, მისი განხორციელება ექვემდებარება კონტროლს, ანუ იმის უზრუნველყოფას, რომ დისკრეცია განხორციელდეს შესაბამისი სამართლებრივი სტანდარტების ფარგლებში.⁴⁵ სასამართლო დავის წარმოების პროცესში პირი, რომელიც მიიჩნევს, რომ მისი უფლება დაირღვა, მიმართავს სასამართლოს და დავის საგნიდან გამომდინარე მიუთითებს მოპასუხე მხარეს,⁴⁶ ხოლო სასამართლო ამონებებს სარჩელის ფორმალურ დასაშვებობას. რაც შეეხება მესამე პირთა საპროცესო სტატუსის განსაზღვრას, მხოლოდ სასამართლოს შესაფასებელია და მის უპირობო დისკრეციად მიიჩნევა.⁴⁷ შესაბამისად, დისკრეციული უფლებამოსილების გამოყენებისას სასამართლოს მხრიდან საჭიროა მართებული შეფასება, რათა არ დადგეს იმგვარი შედეგი, რომელიც მესამე პირთა უფლებებს დააზიანებს.

1. მხარის შუამდგომლობის დაკმაყოფილება

ადმინისტრაციულ წარმოებაში მესამე პირთა ჩაბმის კრიტერიუმების გათვალისწინებით შესაძლებელია რამდენიმე ალტერნატივის განხილვა, კერძოდ, როდესაც პროცესში მონაწილე მხარე – მოსარჩელე ან მოპასუხე მიმართავს სასამართლოს შუამდგომლობით და ითხოვს საქმეში მესამე პირის ჩაბმას.⁴⁸ ასეთ შემთხვევებში სასამართლო მსჯელობს მხარის შუამდგომლობაზე⁴⁹ და გამოაქვს განჩინება საქმეში მესამე პირის ჩაბმის ან ჩაბმაზე უარის თქმის შესახებ. მხარის ინიციატივის გამოხატვა ძირითადად მაშინ ხდება, როდესაც მის ინტერესს ეხება მესამე პირის საქმეში არსებობა, რამდენადაც მესამე პირი შეიძლება იყოს მოსარჩელის ან მოპასუხის სასარგებლო ინფორმაციის მატარებელი ან დამოუკიდებლად მდგომი. მსგავს შემთხვევებშიც სასამართლო განჩინებაში

⁴³ საქართველოს ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტი.

⁴⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2012 წლის 11 აპრილის Nბს-1655-1627(კ-11) განჩინება.

⁴⁵ Stott D., Felix A., *Principles of Administrative Law*, Palgrave, 1997, 57.

⁴⁶ Funk W.F., Seamon R.H., *Administrative Law*, 5th Ed., Wolters Kluwer, 2016, 16.

⁴⁷ Leyland P., Anthony G., *Textbook on Administrative Law*, 7th Ed., Oxford University Press, 2013, 41.

⁴⁸ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მე-2² ნაწილი

⁴⁹ Perez v. France [ECtHR], App. No. 47287/99, 12 February 2004, par. 81.

მიუთითებს, რომელი მხარის ინტერესს აკმაყოფილებს და საქმეში მესამე პირად რთავს ადმინისტრაციულ ორგანოს არასავალდებულო ან სავალდებულო მესამე პირის სტატუსით.

ადმინისტრაციულ დავაში, რომელიც ეხებოდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს მიერ გამოცემული აქტის ბათილად ცნობას, მოსარჩელე მხარემ სასამართლო სხდომაზე იშუამდგომლა საქმეში მესამე პირად ქურთის მუნიციპალიტეტის გამგეობის ჩაბმის თაობაზე. სასამართლომ განმარტა, რომ საქმეში წარმოდგენილი ქურთის მუნიციპალიტეტის გამგეობის ცნობის თანახმად, მოსარჩელე 2008 წლის აგვისტოს ომამდე ცხოვრობდა ქურთის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ სოფელში. იგი იყო დევნილი. ამდენად, ქურთის მუნიციპალიტეტის გამგეობა აღნიშნულ დავაში არასავალდებულო მესამე პირი იყო.⁵⁰ ასევე საინტერესოა საქმე, რომელიც შეეხებოდა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობას, მოპასუხის წარმომადგენელმა სასამართლო სხდომაზე იშუამდგომლა არასავალდებულო მესამე პირის სტატუსით ახალგორის მუნიციპალიტეტის გამგეობის ჩაბმის თაობაზე. სასამართლომ განჩინებაში განმარტა, რომ ახალგორის მუნიციპალიტეტის გამგეობის მიერ გაცემული ცნობის თანახმად, 2008 წლის აგვისტოს ომამდე მოსარჩელე ნამდვილად ცხოვრობდა ახალგორის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ სოფელში, აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმის ინტერესები ეხებოდა ახალგორის მუნიციპალიტეტის გამგეობას, რის გამოც იგი საქმეში არასავალდებულო მესამე პირად იქნა ჩაბმული.⁵¹ აღნიშნული განჩინებების განხილვის საფუძველზე დგინდება, რომ ერთგვაროვანი დავის არსებობისას მესამე პირის ჩაბმის ინტერესი შესაძლოა ჰქონდეს როგორც მოსარჩელეს, ისე მოპასუხეს. ამ შემთხვევაში სასამართლო ითვალისწინებს ორივე მხარის ინტერესს, აფასებს საქმის გარემოებებს და საქმეში მესამე პირად ადმინისტრაციულ ორგანოს რთავს.

სასამართლო უფლებამოსილია უარი უთხრას მხარეს მესამე პირად ადმინისტრაციული ორგანოს ჩაბმაზე: ადმინისტრაციულ დავაში, რომელიც ეხებოდა მოსარჩელისათვის ბინადრობის მოპოვების საკითხს, მოსარჩელემ იშუამდგომლა საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის მესამე პირად ჩაბმის თაობაზე. სასამართლომ განმარტა, რომ

⁵⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 5 ივლისის N3/2754-18 განჩინება.

⁵¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 31 აგვისტოს N3/3760-17 განჩინება.

კონტრდაზვერვის დეპარტამენტი არ იყო არც იმ სამართალურთიერთობის მონაწილე, რომლის თაობაზეც სასამართლოს მიერ საერთო გადანყვეტილების გამოტანა იყო შესაძლებელი და არც ის პირი, რომლის ინტერესებსაც შეიძლება შეხებოდა სასამართლოს გადანყვეტილება.⁵²

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ნათელია, რომ მხარის შუამდგომლობით შესაძლებელია სასამართლოსთვის შეთავაზებული იყოს მესამე პირის ჩაბმის საკითხი. მეტიც, მესამე პირთა განსაზღვრისას, აუცილებელია მხარეთა აქტიურობა, რადგან შეიძლება სასამართლოს არ ჰქონდეს კონკრეტული ინფორმაცია მესამე პირთა მოწვევის აუცილებლობის შესახებ. ამდენად, მხარემ უნდა იშუამდგომლოს სასამართლოს წინაშე პროცესში მესამე პირის ჩაბმის თაობაზე. მაგ., თუ საქმე ეხება უძრავი ქონების თაობაზე დავას და საქმის წარმოების ეტაპზე გამოიკვეთა, რომ სავადო ქონება გასხვისდა სხვა პირზე, სასამართლო ვერ იქნება აღნიშნულის თაობაზე ინფორმირებული, თუ პროცესში მონაწილე რომელიმე მხარისგან არ მიიღო ინფორმაცია. სასამართლო მესამე პირების ჩაბმის სავალდებულობას განსაზღვრავს მაშინ, როდესაც საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებიდან ცალსახად დასტურდება მესამე პირის მოწვევის აუცილებლობა, ხოლო თუ საქმის წარმოების მსვლელობისას მოხდა რაიმე ცვლილება, რომელიც დაკავშირებულია ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის აუცილებლობასთან, მნიშვნელოვანია მხარის შუამდგომლობა. საბოლოოდ კი, მესამე პირის მოწვევა სასამართლოს ნებაზეა დამოკიდებული.⁵³

2. მოსამართლის თვითინიციატივა

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში, ინკვიზიციურობის პრინციპის გათვალისწინებით⁵⁴, მოსამართლე უფლებამოსილია თავისი ინიციატივით ჩააბას საქმეში მესამე პირი. სასამართლოს ინიციატივით ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმა შესაძლებელია სარჩელის წარმოებაში მიღებასთან ერთად,⁵⁵ სასამართლოს მთავარი სხდომის დასრულებამდე, საქმის ნების-

⁵² თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 7 ნოემბრის N3/5369-17 განჩინება.

⁵³ აფონანსი ე., დიდიკინი ა., სამართლის ფილოსოფია, თ. სეხნიაშვილის, თ. ზარქუას თ. მამულაშვილი, ლ. გიორგაძისა და ლ. გიორგაძის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2017, 63.

⁵⁴ კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურაბა პ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008, 25.

⁵⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 17 აგვისტოს N3/5149-21 განჩინება.

მიერ ეტაპზე საოქმო განჩინებით⁵⁶ ან ზეპირი მოსმენის გარეშე სასამართლოს განჩინებით.⁵⁷ საინტერესო სასამართლო პრაქტიკაში არსებული შემთხვევა, როდესაც სასამართლომ თვითინიციატივით საქმეში, რომელიც ეხებოდა აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროსთან დავას, სავალდებულო მესამე პირად ჩააბა ადმინისტრაციული ორგანო – საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო, იმ მოტივით, რომ საქმეში, სხვა პირებთან ერთად, ერთ-ერთი კრედიტორი იყო სახელმწიფო ბიუჯეტი (ხაზინა). შესაბამისად, სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, გადაწყვეტილება გავლენას მოახდენდა სახელმწიფო ბიუჯეტის ინტერესებზეც.⁵⁸ აქვე უნდა აღინიშნოს სასამართლოს პრაქტიკა, როდესაც მსგავს დავაში სასამართლომ, იმავე დასაბუთებით, არასავალდებულო მესამე პირად ჩააბა საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო.⁵⁹ აღსანიშნავია, რომ მსგავს საქმეებზე საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ჩართულობის საჭიროება განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ სახელმწიფო ბიუჯეტი სხვა პირებთან ერთად კრედიტორია. შესაბამისად, მოსარჩელის მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, გადაწყვეტილება გავლენას იქონიებს სახელმწიფოს საბიუჯეტო ინტერესებზეც. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ფუნქციას განეკუთვნება სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების, გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილებების აღრიცხვა, ანგარიშგება და ანგარიშსწორება⁶⁰, ხოლო მოსარჩელის მოთხოვნის დაკმაყოფილება, მისი მოცულობის გათვალისწინებით, აისახება სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილზე. ამდენად, საქმეზე მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილება ეხება ფინანსთა სამინისტროს სამართლებივ ინტერესებს, აღსრულებისათვის საჭირო ღონისძიებების გატარების კუთხით და არ უდგენს ფინანსთა სამინისტროს იმგვარ სამართლებრივ ვალდებულებას, რომლის შესრულებაც საჭიროებს პროცესში სავალდებულო მესამე პირად ჩაბმას. მოცემულ შემთხვევაში, ფინანსთა სამინისტრო არ უნდა იყოს სავალდებულო მესამე პირი, რადგან სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, გადაწყვეტილება იქონიებს უშუალო გავლენას

⁵⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 10 დეკემბრის N3/2914-14 განჩინება.

⁵⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 24 ივნისის N3/7282-18 განჩინება.

⁵⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 12 აპრილის N3/333-22 განჩინება.

⁵⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 10 ივნისის N3/5569-20 განჩინება.

⁶⁰ საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 31 მარტის N168 დადგენილება „საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“.

არა ფინანსთა სამინისტროს ინტერესებზე, არამედ განაპირობებს სამინისტროს ჩართულობას გადაწყვეტილების აღსრულების პროცესში ტექნიკური თვალსაზრისით, აღსრულებისათვის საჭირო ფინანსური ღონისძიებების გატარების მიზნით და იგი არ წარმოშობს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ რაიმე სახის დამატებით სამართლებრივ ვალდებულებას.

ზემოაღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, სასამართლოს მიერ თვითინიციატივის გამოვლენა მესამე პირთა მოწვევისას ყოველთვის არ ნიშნავს მის მართებულობას. სასამართლოს მხრიდან დისკრეციის ფარგლები უნდა დგინდებოდეს საქმის საჭიროებიდან გამომდინარე,⁶¹ მხარეთა მესამე პირად მოწვევის საკითხი არ უნდა წყდებოდეს არაერთგვაროვანი პრაქტიკის საფუძველზე. სწორედ ბუნდოვანების თავიდან ასაცილებლად, მნიშვნელოვანია, დასაბუთდეს განჩინებაში მესამე პირთა მოწვევის მიზანი არა მხოლოდ საპროცესო ნორმის განმარტებით,⁶² არამედ საქმის ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე. მით უმეტეს, როდესაც საქმე სასამართლოს თვითინიციატივას ეხება.

IV. სასამართლოს დასაბუთება ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმისას

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში სასამართლოს მხრიდან პირისათვის საპროცესო უფლებაუნარიანობის მინიჭებისას, მნიშვნელოვანია სასამართლო განჩინების/გადაწყვეტილების დასაბუთება.⁶³ მოსამართლე უნდა იყოს სამართლის არა მხოლოდ გამომყენებელი, არამედ მისი განმარტების შემოქმედი, რადგან მოდავე მხარეები ემორჩილებიან კანონს იმ სახით, რა სახითაც იგი განმარტებულია სასამართლოს გადაწყვეტილებაში.⁶⁴ მოსამართლეს საშუალება ეძლევა გადაწყვეტილება დაასაბუთოს სამართლის პრინციპების ფარგლებში ისე, რომ არ გასცდეს ამ პრინციპების მიერ დადგენილ საზღვრებს.⁶⁵

ევროკონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარანტიები მოიცავს სასამართლოს ვალდებულებას, მიუთითოს გადაწყვეტილე-

⁶¹ ციპელიუსი რ., იურიდიული მეთოდების მოძღვრება, ლ. თოთლაძის თარგმანი, მ. ტურავას რედაქტორობით, თბილისი, 2009, 47.

⁶² Wagner A., *Interpretation, Law and the Construction of Meaning*, Springer, 2007, 22.

⁶³ H v. Belgium [ECtHR], App. No. 8950/80, 30 November 1987, par. 53.

⁶⁴ კობრეიძე ლ., ზოგიერთი სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმის განმარტების პრობლემები კანონით მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული დავების განხილვისას, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, N2(41), 2018, 11.

⁶⁵ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მე-2 გამოცემა, თბილისი, 2015, 205

ბის მიღების საფუძვლები.⁶⁶ კონვენციის თანახმად, სასამართლოები ვალდებული არიან მიუთითონ გადაწყვეტილების მიღების მიზეზები, თუმცა აღნიშნული იმგვარად არ უნდა იქნეს გაგებული, რომ იგი სასამართლოებისგან ყოველ არგუმენტთან დაკავშირებით დეტალურ პასუხს მოითხოვდეს.⁶⁷ დასაბუთების ვალდებულების ფარგლები შეიძლება განსხვავდებოდეს გადაწყვეტილების ბუნების მიხედვით⁶⁸ და შეიძლება განისაზღვროს მხოლოდ საქმის გარემოებების გათვალისწინებით⁶⁹. შესაბამისად, სასამართლოს მოეთხოვება გამოიკვლიოს მხარეთა ძირითადი არგუმენტები.⁷⁰ მან უნდა მოისმინოს მხარეთა შუამდგომლობები მესამე პირად ჩაბმის თაობაზე, შეაფასოს მათი არგუმენტაცია და შემდგომ მიიღოს გადაწყვეტილება.

ადმინისტრაციული სამართალი ეფუძნება საკონსტიტუციო სამართლის პრინციპებს და უზრუნველყოფს მის სიცოცხლისუნარიანობას.⁷¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „სადავო ნორმა უნდა შეესაბამებოდეს თანაზომიერებისა და განსაზღვრულობის პრინციპს, რომლებიც პირდაპირ კავშირშია სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპთან“⁷². სამართლიანი სასამართლოს უფლების ფარგლებში, მნიშვნელოვანია, სასამართლომ განჩინებით დაასაბუთოს საქმეში მესამე პირის ჩაბმის მიზანი,⁷³ რომ გამოორიციხოს თვითნებობა და ხელი შეუწყოს საქართველოს კონსტიტუციით⁷⁴ გარანტირებულ მხარეთა უფლებების დაცვას.

ადმინისტრაციულ პროცესში მესამე პირის ჩაბმის ზოგადი მახასიათებლების გარდა, მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის მიზანშეწონილობის განსაზღვრა იმ ფარგლებში, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს ჩაბმას სასამართლოს მხრიდან დასაბუთება სჭირდება. განსხვავებით ფიზიკური და იურიდიული პირების მესამე პირად საქმეში ჩაბმისგან, ადმინისტრაციული ორგანო, თავისი სამართლებრივი სტატუსიდან გამომდინარე, გამოდის

⁶⁶ H v. Belgium [ECtHR], App. No. 8950/80, 30 November 1987, par. 53.

⁶⁷ Perez v. France [ECtHR], App. No. 47287/99, 12 February, 2004, par. 73.

⁶⁸ Ruiz Torija v. Spain [ECtHR], App. No. 18390/91, 9 December 1994, par. 29.

⁶⁹ Hiro Balani v. Spain [ECtHR], App. No. 18064/91, 9 December 1994, Par. 27.

⁷⁰ Donadze v. Georgia [ECtHR], App. No. 74644/01, 7 March 2006, par. 35

⁷¹ ადეიშვილი ზ., ვარდიამვილი ქ., იზორია ლ., კალანდაძე ნ., კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ტურავა პ., ქიტოშვილი დ., ზოგადი ადმინისტრაციული სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2005, 26.

⁷² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 23 მაისის N3/1/574 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე გიორგი უგულავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁷³ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბილისი, 2004, 160.

⁷⁴ საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

სახელმწიფოს სახელით, მას აქვს არა მხოლოდ თავისი ვინრო, არამედ უფრო ფართო, სოციალური პასუხისმგებლობაც. როდესაც იგი საქმეში მესამე პირად ებმება, წარმოეშობა ვალდებულება როგორც სახელმწიფოს წარმომადგენელს და შესაბამისად, აქტიურად ერთვება სამართალწარმოებაში. რაც შეეხება მესამე პირად ჩაბმულ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, სასამართლო პროცესში მონაწილეობა მათი უფლებაა და არა ვალდებულება. სასამართლო ვერ აიძულებს მესამე პირად ჩაბმულ პირს სხდომაზე გამოცხადებას, პოზიციის წარდგენას და ა.შ. სასამართლოს, მესამე პირის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში, უფლება აქვს მისი დასწრების გარეშე განიხილოს საქმე, ხოლო სხვაგვარ პასუხისმგებლობას ვერ დააკისრებს. რაც შეეხება მესამე პირად ჩაბმულ ადმინისტრაციულ ორგანოს, ამგვარი მიდგომის შემთხვევაში მისი, როგორც ადმინისტრაციული ორგანოს, წარმომადგენლობითი ფუნქცია ფორმალურად სწორი, თუმცა არსებითად დარღვეული იქნება.

საქმეში მესამე პირის ჩაბმის საკითხთან დაკავშირებით სასამართლო იყენებს განმარტების შეზღუდულ ხერხს (ტელეოლოგიური რედუქცია).⁷⁵ ამ შემთხვევაში სასამართლო განმარტებას უსადაგებს საპროცესო ნორმას, რომელიც ზოგადი წესის სახითაა მოცემული. ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილებით ჩამოყალიბებული დეფინიცია გამოხატავს კონკრეტულ საქმესთან მიმართებით მოსარგებ ზოგად შინაარსს. ამდენად, სასამართლოს განმარტებაზეა დამოკიდებული მესამე პირის სტატუსსა და საქმის გარემოებებს შორის ურთიერთმიმართების დადგენა. ამ მხრივ საინტერესოა თბილისის საქალაქო სასამართლოს პრაქტიკაში არსებული საქმე, რომელშიც თურქეთის რესპუბლიკის მოქალაქე ითხოვდა საქართველოში მუდმივი ცხოვრების ნებართვის გაცემას. სადავო აქტის თანახმად, „უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-18 მუხლის „ა“ და „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, განმცხადებელს უარი ეთქვა მუდმივი ცხოვრების ნებართვის გაცემაზე. მოპასუხემ – სსიპ სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტომ განმარტა, რომ მან გადაწყვეტილება მიიღო საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების კონტრდაზვერვის დეპარტამენტიდან მიღებული ცნობის საფუძველზე, რომლითაც კონტრდაზვერვის დეპარტამენტს მიზანშეუწონლად მიაჩნდა განმცხადებლისათვის საქართველოში მუდმივი ცხოვრების ნებართვის მინიჭება.⁷⁶ სასამართლომ მიიჩნია, რომ გან-

⁷⁵ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბილისი, 2004, 157.

⁷⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 14 მაისის N3/1026-15 გადაწყვეტილება.

სახილველ დავაში სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტი საქმეში უნდა ჩაბმულიყო არასავალდებულო მესამე პირად.⁷⁷ სასამართლო განჩინებაში არ არის დასაბუთება მესამე პირად კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის ჩაბმის საჭიროებასთან დაკავშირებით. იგი მიუთითებს მხოლოდ საპროცესო ნორმას.

შედარებისთვის, საინტერესოა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში არსებული საქმე, რომელიც იმავე შინაარსის მოთხოვნას შეეხებოდა. მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ საჭიროდ არ მიიჩნია საქმეში საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის მესამე პირად ჩაბმა.⁷⁸ მისი შეფასებით, სარჩელის წარმოებაში მიღების ეტაპზე საკმარისი იყო საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურიდან წერილობითი მტკიცებულებების გამოთხოვა.⁷⁹ სასამართლო პრაქტიკაში არსებობს განსხვავებული მიდგომაც. კერძოდ, თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის განჩინებით, მოსარჩელეს უარი ეთქვა საქმეში მესამე პირად საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის მესამე პირად ჩაბმაზე იმ საფუძვლით, რომ „იგი არ წარმოადგენდა არც იმ სამართალურთიერთობის მონაწილეს, რომლის თაობაზეც სასამართლოს მიერ საერთო გადაწყვეტილების გამოტანა იყო შესაძლებელი და არც იმ პირს, რომლის ინტერესებსაც შეიძლება შეხებოდა სასამართლოს გადაწყვეტილება“⁸⁰. სასამართლო განჩინებაში მიუთითებს მხოლოდ საპროცესო ნორმასთან დაკავშირებით, თუმცა საქმის ფაქტობრივი საფუძვლებიდან გამომდინარე, არ ასაბუთებს მესამე პირის ჩაბმის გაუმართლებლობას. კონკრეტულ შემთხვევაში, დავა ეხებოდა პირისათვის საქართველოში ლტოლვილის სტატუსის მინიჭებას. მოპასუხე – საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს (2018 წლის 11 ივლისიდან – საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიგრაციის დეპარტამენტი⁸¹) მიერ მიღებული სა-

⁷⁷ იქვე.

⁷⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 22 მაისის N3/2666-19 გადაწყვეტილება.

⁷⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 15 აპრილის N3/2666-19 განჩინება.

⁸⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 7 ნოემბრის N3/5369-17 განჩინება.

⁸¹ „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ 2018 წლის 5 ივლისის საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-5 პუნქტი.

დავო აქტის თანახმად, თავშესაფრის მაძიებელი პირი აკმაყოფილებდა „საერთაშორისო დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-15 მუხლით განსაზღვრულ საფუძვლებს ლტოლვილის სტატუსი მინიჭებასთან დაკავშირებით, თუმცა არსებობდა საკმარისი საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ მოსარჩელე საფრთხეს შეუქმნიდა საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოებას.⁸² სასამართლომ განმარტა, რომ საქმეში დაცული იყო საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტიდან გამოთხოვილი ინფორმაცია, თუმცა მისი შინაარსი გადანყვეტილებაში არ აისახებოდა, კონტრდაზვერვის სამსახურის გასაიდუმლოებული საქმიანობიდან გამომდინარე.⁸³

მსჯელობა იმაზე, რომ სასამართლოს შეუძლია განჩინებით განმარტოს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საჭიროება,⁸⁴ საქმის ფაქტობრივი საფუძვლებიდან გამომდინარე, აზრს მოკლებული არაა. ამის ნათელი მაგალითია თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინება საქმეში მესამე პირის ჩაბმის შესახებ: დავა ეხებოდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის მიერ გამოცემული აქტის ბათილად ცნობას და მოპასუხისათვის ახალი აქტის გამოცემის დავალებას მოსარჩელისათვის მიწის ნაკვეთის საკუთრებად აღიარების თაობაზე. მოპასუხის შუამდგომლობის საფუძველზე სასამართლომ განმარტა, – ვინაიდან საჯარო რეესტრიდან ამონაწერით დგინდებოდა, რომ სადავო საკადასტრო კოდით რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთის მესაკუთრე იყო სახელმწიფო, საქმეში სავალდებულო მესამე პირად უნდა ჩაბმულიყო საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.⁸⁵ ამავე განჩინებით სასამართლომ საკუთარი ინიციატივით საქმეში სავალდებულო მესამე პირად ჩაბა სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოც და განმარტა, რომ ვინაიდან სახელმწიფო ქონებას მართვს და განკარგავს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში შემავალი სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო, იკვეთებოდა საქმეში ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 უხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად მესამე პირად ჩაბმის

⁸² „საერთაშორისო დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17 მუხლის პირველი პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტი. იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 20 დეკემბრის N3/5369-17 გადანყვეტილება.

⁸³ იქვე.

⁸⁴ უექსი რ., სამართლის ფილოსოფია, ძალიან მოკლე შესავალი, მ. ბაბუხაძიას თარგმანი, ი. ბაჩიაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2012, 56.

⁸⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 17 აპრილის N3/1429-19 განჩინება.

საფუძველი.⁸⁶ ტერმინი „სამართალურთიერთობა“ არ უნდა განიმარტოს ფორმალურად. სამართალურთიერთობაში მონაწილეობასთან ერთად, მნიშვნელოვანია, გამოიკვეთოს მესამე პირთა კანონით დაცული უფლებებისა და კანონიერი ინტერესებისადმი შემხებლობა და ამასთან, სასამართლოს მხრიდან შეფასდეს პირის მიერ დავის გაგრძელებისა და ამ დავის ფარგლებში რეალურ ინტერესთა დაცვის სამართლებრივი პერსპექტივები.⁸⁷

ადმინისტრაციულ საქმეში, რომელშიც მოსარჩელე მხარე ითხოვდა მოპასუხე – საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსგან მატერიალური ზიანის სახით მიუღებელი კომპენსაციის ანაზღაურებას, სასამართლომ საქმეში არასავალდებულო მესამე პირად ჩააბა სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტო. მოსარჩელე მუშაობდა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ერთ-ერთი დეპარტამენტში. საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით იგი დათხოვნილ იქნა სამხედრო ძალების რეზერვში. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელმა მიმართა ზუგდიდის სოციალური მომსახურების ცენტრს და გაუგზავნა საქართველოს შინაგან საქმეთა ორგანოების ყოფილი თანამშრომლის, ამ შემთხვევაში მოსარჩელის, მასალები კომპენსაციის დასანიშნად. სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს ზუგდიდის სოციალური მომსახურების განყოფილების ცენტრის გადაწყვეტილებით, მოსარჩელეს წელთა ნამსახურეობის საფუძველზე არ დაენიშნა კომპენსაცია. იმის გათვალისწინებით, რომ საქმეზე წარმოდგენილი სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს წერილით მოსარჩელეს უარი ეთქვა მიუღებელი კომპენსაციის ანაზღაურებაზე, სასამართლომ, განჩინებით განმარტა და საჭიროდ ჩათვალა სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს არასავალდებულო მესამე პირად ჩაბმა.⁸⁸

სასამართლო პრაქტიკის შეფასების შედეგად ვლინდება, რომ სასამართლოს მიერ საქმეში ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის შესახებ განჩინების დასაბუთებას პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს.⁸⁹ დადგენილი განმარტების ხერხების გამოყენებით, სასამართლო თავიდან აიცილებს გაუგებრობას, როგორც საქმესთან დაკავშირებით, ისე პროცესის მხარეებში. არაერთგვაროვანი პრაქტიკა ნათელი მაგალითია, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში, მიზნობრივი განმარტების მეშვეობით⁹⁰ გაცილებით მარტივად დადგინდება მესამე პირთა

⁸⁶ იქვე.

⁸⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 20 სექტემბრის Nზს-585-585(კს-18) განჩინება.

⁸⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 7 მაისის N3/7358-17 განჩინება.

⁸⁹ ხუბუა გ., განმარტება *Contra Legem*, ჟურნ. „სამართლის მეთოდები“, N2, 2018, 13.

⁹⁰ Barak A., *Purposive Interpretation in Law*, Princeton University Press, 2005, 35.

მონვევის მიზანი, რაც სასამართლოს დისკრეციის უფლებამოსილების გამოყენებასთან პირდაპირ კავშირშია.

V. ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საჭიროების ფარგლების შეფასება

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ზოგიერთ შემთხვევაში სასამართლო ადგენს, რომ საქმის ყოველმხრივი და ობიექტური განხილვის მიზნით, სხვადასხვა ადმინისტრაციული ორგანოდან საჭიროა მტკიცებულებების მოპოვება. ამ დროს სასამართლოს უფლება აქვს გამოიყენოს მისთვის მინიჭებული ინკვიზიციურობა და საკუთარი ინიციატივით ნებისმიერი ორგანოდან გამოითხოვოს მტკიცებულებები.⁹¹ სასამართლო პრაქტიკაში ადმინისტრაციული ორგანოდან, ამ უკანასკნელის მესამე პირად ჩაბმის გარეშე, მტკიცებულებების მოპოვების არაერთი შემთხვევა არსებობს. მაგალითისთვის, საქმეში, რომელიც ეხებოდა მოსარჩელისათვის ლტოლვილის/ჰუმანიტარული სტატუსის მინიჭების საკითხის განხილვას, სასამართლომ საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტიდან გამოითხოვა წერილობითი ინფორმაცია (მტკიცებულებები), თუ რის საფუძველზე გასცა კონტრდაზვერვის დეპარტამენტმა მოსარჩელისათვის ლტოლვილის/ჰუმანიტარული სტატუსის მინიჭების საკითხზე დასკვნა.⁹² აღნიშნულ დავაში სასამართლოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტი მესამე პირად არ ჩაურთავს.⁹³ იმავე მიდგომით, დავაში, რომელიც ეხებოდა პირისათვის საქართველოში ლტოლვილის სტატუსი მინიჭებას, სასამართლომ ქალაქ თბილისის პროკურატურიდან გამოითხოვა მოსარჩელის ექსტრადიციის მასალები,⁹⁴ ისე, რომ საქმეში მესამე პირად არ მოუწვევია.⁹⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში არსებულ დავაში, რომელიც ეხებოდა სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს აქტის ბათილად ცნობას,

⁹¹ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-19 მუხლის პირველი ნაწილი.

⁹² თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 14 სექტემბრის N3/5751-18 განჩინება.

⁹³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 18 აპრილის N3/5751-18 გადაწყვეტილება.

⁹⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 09 ნოემბრის N3/6971-18 განჩინება.

⁹⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 27 დეკემბრის N3/6971-18 გადაწყვეტილება.

სადავო აქტით მოსარჩელეს უარი ეთქვა დოკუმენტის აპოსტილით დამონმების შესახებ განცხადების დაკმაყოფილებაზე. უარი ემყარებოდა სსიპ განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრის მიერ გაცემულ დასკვნას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ სსიპ განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრი მოცემულ საქმეში სავალდებულო მესამე პირი იყო. იმავე განჩინებით სასამართლომ მესამე პირისაგან გამოითხოვა საქმესთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული წარმოების მასალები.⁹⁶

მნიშვნელოვანია, ერთმანეთისგან გაიმიჯნოს სასამართლოს მხრიდან მტკიცებულების მოპოვების ინტერესი და საქმეში მესამე პირად ადმინისტრაციული ორგანოს მოწვევის საჭიროება. სასამართლოს არაერთგვაროვანი პრაქტიკა ხაზს უსვამს იმ პრობლემას, რაც უკავშირდება ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საჭიროების შეფასებას. საქმეში მტკიცებულების მოპოვებას აქვს სხვა მიზანი და სასამართლო ამ მხრივ შეზღუდული არ არის. პირიქით, მისი დისკრეციაა, განასხვავოს ერთმანეთისგან მესამე პირთა საქმეში მონაწილეობისა და მტკიცებულებათა მოპოვების ფარგლები. სწორედ ამიტომ განსაზღვრა კანონმდებელმა საქმეში მესამე პირის ჩაბმის საკითხის გადაწყვეტის მიზნობა არა სამართალწარმოებაში მონაწილე მხარისათვის, არამედ სასამართლოსათვის. ამდენად, სასამართლოს მეტი დაკვირვება მართებს, როდესაც საქმეში მესამე პირის ჩაბმის გადაწყვეტილებას იღებს, რადგან ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში დაცული იყოს ყველა მხარის უფლება.

ადმინისტრაციული ორგანოების მესამე პირის სტატუსით საქმეში ჩაბმასთან დაკავშირებით სასამართლოს არაერთგვაროვანი მიდგომა ცხადყოფს, რომ მესამე პირთა საპროცესო სტატუსის გადაწყვეტა მარტივად შესაფასებელი არ არის. განხილული სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე ვლინდება, რომ ერთგვაროვანი საქმეების განხილვისას სასამართლომ მესამე პირთა ჩაბმის საჭიროება სხვადასხვა მიდგომით შეაფასა. ერთ შემთხვევაში სასამართლომ მიიჩნია, რომ სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს იმ გადაწყვეტილების კანონიერების შეფასებისთვის, რომელიც ეფუძნებოდა საქართველოს უსაფრთხოების სამსახურის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის დასკვნას, საქმის სრულყოფილი გამოკვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, საკმარისი იყო კონტრდაზვერვის დეპარტამენტიდან მტკიცებულების გამოთხოვა (დეპარტამენტის საქმეში ჩართვის გარეშე). მეორე მხრივ, მსგავსი მოცემულობის დავაში, სასამართლომ მიიჩნია, რომ სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის

⁹⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 27 იანვრის N3/7300-20 განჩინება.

რის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის ინტერესს საბოლოო გადანყვეტილება შეიძლება შეხებოდა და იგი არასავალდებულო მესამე პირად ჩააბა. ამასთან, სასამართლომ განსხვავებულად შეაფასა შემთხვევა, რომელიც უკავშირდებოდა სსიპ განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრის დასკვნის საფუძველზე გამოცემულ სადავო აქტს და განსაზღვრა ამ უკანასკნელის საქმეში სავალდებულო მესამე პირად მონაწილეობის საჭიროება.

სასამართლოს არაერთგვაროვანი პრაქტიკა კიდევ ერთხელ ნათელს ხდის, რომ უმჯობესია, სასამართლომ არ ჩააბას საქმეში მესამე პირად ადმინისტრაციული ორგანო მხოლოდ მტკიცებულებათა მოპოვების მიზნით. იმ შემთხვევაში, თუ ცალსახად არ იკვეთება ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად მონაწილეობის საჭიროება, სასამართლოს შეუძლია პირველ ეტაპზე ადმინისტრაციული ორგანოდან გამოითხოვოს ინფორმაცია. ამასთან, სასამართლოს საქმეში მესამე პირის ჩაბმა მთავარი სხდომის დასრულებამდე, საქმის ნებისმიერ ეტაპზე შეუძლია. ამდენად, იგი არ არის შეზღუდული ჯეროვნად გამოიკვლიოს ადმინისტრაციული ორგანოს სავალდებულო ან არასავალდებულო მესამე პირად მონაწილეობის საკითხი და მხოლოდ ამის შემდეგ მიიღოს გადანყვეტილება.⁹⁷ მოცემულ საკითხთან ლოგიკურ ბმაშია ისიც, რომ სასამართლოს მხრიდან მესამე პირად ჩაბმის შესახებ განჩინებაში დასაბუთებით უფრო ნათელი ხდება საქმეში ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საჭიროება. აღნიშნული მიდგომების გათვალისწინების შემთხვევაში თავიდან იქნება აცილებული ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის გაუმართლებლობა. ეს კი პირდაპირ კავშირშია იმ მიზანთან, რომელიც ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში სამართლიანი სასამართლოს პრინციპს შეესაბამება და იცავს მხარეთა, განსაკუთრებით, მესამე პირი უფლებებს, რომლის სამართლებრივი სტატუსის სწორი დადგენის პრეროგატივა სასამართლოს დისკრეციული უფლებამოსილების სწორად გამოყენებითაა შესაძლებელი.

VI. დასკვნა

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ადმინისტრაციული ორგანოს, როგორც მესამე პირის, მონაწილეობა თავისებური მახასიათებლებით გამოირჩევა. საქმეში სავალდებულო და არასავალდებულო მესამე პირთა ჩართვის სტანდარტის გათვალისწინებით, გამოიკვეთა ის ძირითადი თავისებურებანი, რაც ახასიათებს მესამე პირთა უფლებებისა და ვალდებულებების სამართლებ-

⁹⁷ Carmel Saliba v. Malta [ECTHR], App. No. 24221/13, 29 November 2016, par. 73.

რივ ჩარჩოში მოქცევას, განსაკუთრებით კი მაშინ, როდესაც საქმე ეხება ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად მონვევას.

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში მესამე პირად ჩართვის გადაწყვეტის საკითხი სასამართლოს ნებაზეა დამოკიდებული. პროცესში მონაწილე მხარეს შეუძლია მხოლოდ შესთავაზოს სასამართლოს მესამე პირის ჩაბმა ან სასამართლომ თავადვე დაადგინოს მესამე პირის მონვევის საკითხი. საბოლოოდ, სასამართლო იღებს გადაწყვეტილებას. როგორც გამოიკვეთა, მესამე პირთა საპროცესოსამართლებრივი უფლებები შეიძლება განსხვავდებოდეს ერთმანეთისგან, წარმოშობდეს გარკვეულ უფლებებს ან/და ვალდებულებებს. ამდენად, სასამართლოს მხრიდან დასაბუთება, თუ კონკრეტულ შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო მესამე პირად რატომ იქნა მონვეული, არსებითია. სასამართლო არათუ უფლებამოსილია, არამედ ვალდებულია, მიღებული გადაწყვეტილება დაასაბუთოს, განმარტოს, გამოიკვლიოს და ისე დაადგინოს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საჭიროება. როდესაც საქმე ეხება სავალდებულო მესამე პირად ჩაბმას, ადმინისტრაციულ ორგანოს შესაძლებლობა აქვს, მაშინვე იდავოს აღნიშნულის არამართლობიერებასთან დაკავშირებით, ხოლო, როდესაც არასავალდებულო მესამე პირად მოიწვევა, ადმინისტრაციული ორგანო მოკლებულია შესაძლებლობას, თავიდან აიცილოს არსებული გაუგებრობა იმ პირობებში, როდესაც სასამართლოს მიერ მიღებულ განჩინებაში არ არის განმარტებული მესამე პირად მონვევის მიზეზი.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, უმჯობესია, ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმისას სასამართლომ:

- გამოიყენოს მისი დისკრეციული უფლებამოსილება ისე, რომ სწორად შეაფასოს და ერთმანეთისგან გამიჯნოს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის აუცილებლობა სხვა ინტერესისგან;
- განჩინებაში დაასაბუთოს და განმარტოს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმის საფუძველი, რადგან საქმისათვის მნიშვნელოვანი მტკიცებულებათა მოპოვება ყოველთვის არ საჭიროებს ადმინისტრაციული ორგანოს მესამე პირად ჩაბმას;
- არ უნდა ჩააბას საქმეში მესამე პირად ადმინისტრაციული ორგანო მტკიცებულებათა მოპოვების მიზნით, თუ საქმე უშუალოდ მის ინტერესს არ ეხება;
- გაითვალისწინოს, რომ ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში, ადმინისტრაციული ორგანოდან მტკიცებულებათა გამოთხოვა შესაძლებელია პირის საპროცესო სტატუსის განსაზღვრის გარეშეც, მხარის შუამდგომლობის ან მოსამართლის თვითინიციატივის საფუძველზე.

ადმინისტრაციული ორგანოს როლი სახელმწიფოში იმდენად მრავალფუნქციურია, რომ მიზანშეწონილია სასამართლოს მხრიდან დამატებით გადატვირთვა განსაკუთრებული აუცილებლობის გარეშე მაშინ, როდესაც შესაძლებელია ალტერნატიული გზით შედეგის მიღწევა. იმ პირობებში, როდესაც სასამართლო არ ასაბუთებს კონკრეტული ადმინისტრაციული ორგანოების მესამე პირად ჩაბმის საკითხს და განჩინებაში არ მიუთითებს, თუ რატომ მიიჩნევს ამას აუცილებლად, წარმოშობს ადმინისტრაციული ორგანოს ზედმეტ გადატვირთვას, პროცესის გაჭიანურებას და საბოლოო ჯამში, არაფრის მომცემ შედეგს. ეს კი გამორიცხავს იმ ძირითად მიზანს, რაც ადმინისტრაციული ორგანოს, როგორც მესამე პირის, არსებობას უკავშირდება. მსგავსი არასწორი პრაქტიკის გაგრძელების შემთხვევაში არ იქნება უზრუნველყოფილი მესამე პირთა სამართლებრივი ინტერესის დაცვის, საქმის ყოველმხრივი განხილვის, პროცესის ეკონომიურობისა და სამართლებრივი უზრუნველყოფის მიზანი. ამდენად, სასამართლოს როლი, კერძოდ, განმარტება საქმეში მესამე პირად ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილესთან დაკავშირებით, პირდაპირ კავშირშია მესამე პირის სამართლებრივი უფლებების უზრუნველყოფასთან, რაც, სასამართლოს მხრიდან დაცული უნდა იყოს.

Salome Tsiklauri*

ASSESSMENT OF THE EXPEDIENCY OF INVOLVING THE ADMINISTRATIVE BODY AS A THIRD PARTY IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS BY THE COURT

Abstract

Participation of third parties is an essential part of administrative proceedings. Involvement and evaluation of third parties is the responsibility of the court, which, based on the petition of the party, or on its own initiative, involves a third party in the case hearing, with the right of mandatory or optional invitation. Evaluation of this subject essentially refers to the consideration of the case and obtaining the final result. Special attention needs the decision of involvement third-party administrative body in the case. In such cases, the purpose of involving a third party must be determined by the court – the case really concerns the interest of the administrative body if it is involved due to the task of presenting evidence.

Thus, when assessing the expediency of the involvement of an administrative body as a third party is important to determine the need for its involvement, to determine the basis for the specific status of the third person (mandatory or optional) and the justification of the involvement, especially when it comes to the judge's self-initiative.

Keywords: Third Party, Mandatory, Non-mandatory, Administrative body, Court, Discretion.

* Ph.D. Candidate at Sulkhan-Saba Orbeliani University, Assistant to the judge of the Secretariat of the Administrative Affairs Board of the Tbilisi City Court (senior specialist of the first category). orcid.org/0000-0002-8334-5228.